ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА

№ 94.

KURYER WILEŃSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. ВТОРНИКЪ, 3-го *Декабря.* — **1846** — *Wilno.* WTOREK, 3-go *Grudnia.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 27-го *Ноября.*

Высочайшимъ Приказомъ, по Военному Вѣдомству, 17-го Ноября, Исправляющему должность Военнаго Губернатора города Каменецъ-Подольска и Подольскаго Гражданскаго Губернатора, состоящему по Кавалеріи Генералъ-Маіору *Радищеву*, назначено состоять при Министерствѣ Внутреннихъ Дѣлъ; состоящій по Арміи Генералъ-Маіоръ *Сотниковъ*, назначенъ Военнымъ Губернаторомъ города Каменецъ-Подольска и Подольскимъ Гражданскимъ Губернаторомъ.

— Вице-Директору Департамента Внѣшней Торговли, въ званіи Каммергера, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику Князю *Вяземскому*, (25 Октября) Всемилостивѣйше повелѣно быть въ должности Управляющаго Государственнымъ Заемнымъ Банкомъ.

СМѢСЬ.

—

Статистическія свѣдѣнія о Учебныхъ Заведеніяхъ Россійской Имперіи,

(извлеченныя изъ Отчета Г. Министра Народнаго Просвѣщенія, за 1845 годъ.)

(*Окончаніе.*)

Всеподданнѣйшій Отчетъ мой о дѣйствіяхъ Министерства Народнаго Просвѣщенія въ теченіе 1845 года заключаю съ утѣшительною надеждою, что факты и событія, въ немъ изложенныя, удостоятся благосклоннаго вниманія Вашего Императорскаго Величества. Счастливымъ почту себя, если они послужатъ удостовѣреніемъ въ правильномъ развитіи системы народнаго нашего образованія; если они будутъ свидѣтельствовать, что наше движеніе впередъ, наши успѣхи, безъ застоя, но и безъ опрометчивости, совершаются подъ вліяніемъ тѣхъ спасительныхъ началъ, которыя составляютъ основу народнаго благоденствія и пользы общественной. Теперь, когда миновала пора трудовъ начальныхъ, когда главныя основанія упрочены и опредѣлены, и общія начала системы установлены, — задача, предлежавшая Министерству, состояла и долго еще будетъ состоять въ дальнѣйшемъ совершенствованіи всѣхъ частей порознь и въ соглашеніи общихъ предначертаній съ частными потребностями отдѣльныхъ вѣтвей управленія. Истекшій годъ являетъ собою этотъ характеръ *Законодательства*, такъ сказать, *внутренняго.* И прежнія, общія мѣры къ преобразованію или обновленію, если не всѣхъ, то по крайней мѣрѣ глав-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 27 *go Listopada.*

Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, w Zarządzie Wojennym, 17-go Listopada, Sprawującemu obowiązek Wojennego Gubernatora miasta Kamieńca-Podolskiego i Podolskiego Cywilnego Gubernatora, liczącemu się w Jeździe Jenerał-Majorowi *Radiszczewowi*, rozkazano zostawać przy Ministeryum Spraw Wewnętrznych; liczący się zaś w Armii Jenerał-Major *Sotnikow*, mianowany jest Wojennym Gubernatorem miasta Kamieńca-Podolskiego i Podolskim Cywilnym Gubernatorem.

— Wice-Dyrektorowi Departamentu Handlu Zagranicznego, Szambelanowi, Rzeczywistemu Radzcy Stanu X*ięciu Wiaziemskiemu*, (25 Października) Najłaskawiéj rozkazano pełnić obowiązki Zarządzającego Bankiem Pożyczkowym Państwa.

ROZMAITOŚCI.

—

Wiadomości statystyczne o zakładach naukowych w Cesarstwie Rossyjskiém.

(*Wyciąg ze sprawozdania P. Ministra Narodowego Oświecenia, za rok* 1845).

(*Dokończenie.*)

„Najpoddanniejsze moje sprawozdanie z czynności Ministerstwa Oświecenia Narodowego, w ciągu roku 1845, zamykam z pocieszającą nadzieją, że wyłożone w niém fakta i wypadki na przychylny wzgląd Waszej Cesarskiej Mości zasłużą. Za szczęśliwego się poczytam, jeśli one posłużą za przekonywający dowód porządnego rozwinięcia systematu narodowego naszego ukształcenia; jeśli będą świadczyły, że nasze pomykanie się na przód, nasze postępy, bez ustawania, lecz i bez skwapliwości, dokonywają się pod wpływem tych zbawiennych zasad, które stanowią podstawę pomyślności narodowéj i społecznego dobra. Teraz, gdy przeszła pora prac początkowych, gdy główne zasady są utrwalone i oznaczone, a ogólne principia systematu przyjęte, zadanie, jakie miało Ministerstwo, zależało i długo jeszcze zależéć będzie na dalszém doskonaleniu wszystkich części z osobna i zgadzaniu ogólnych planów z potrzebami szczególnemi oddzielnych gałęzi zarządu. Rok upłyniony objawia w sobie tę cechę *Prawodawstwa*, że tak rzekę, *wewnętrznego*. Jak poprzednie, ogólne środki przekształcenia lub odnowienia, jeżeli nie wszystkich, to przynajmniéj głównych części powierzonego mnie Ministerstwa, tak i teraźniejsze szczególne rozporządzenia i zmiany w oddzielnych gałęziach jego zarządu, były skierowane do jednego celu, do jedne-

— Состоящему при Министерствѣ Юстиціи Статскому Совѣтнику *Карпинскому*, Всемилостивѣйше повелѣно быть Предсѣдателемъ Иркутскаго Губернскаго Правленія.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть изволилъ: чинамъ Инспекторскаго Департамента Гражданскаго Вѣдомства имѣть мундиръ Собственной Его Императорскаго Величества Канцеляріи, сообразно разрядамъ должностей, по штату Департамента положенныхъ. Вмѣстѣ съ симъ Его Величеству благоугодно, чтобъ писаря, курьеры и прочіе нижніе чины сего Департамента имѣли на сюртукахъ и мундирахъ суконные свѣтлосиняго цвѣта воротники и такіе же околыши на фуражкахъ съ литерами: И. Д.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: запретить частнымъ лицамъ приготовленіе метательной хлопчатой бумаги, замѣняющей порохъ, во вниманіи къ опасности, съ коею сопряжено это производство; почему и самые опыты, сюда относящіеся, могутъ быть дѣлаемы не иначе, какъ по распоряженію Правительства.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 25 Ноября.

Вчера по-полудни, Туниссĸій бей пріѣхалъ сюда по желѣзной дорогѣ изъ Орлеана. Французскій генеральный консулъ и повѣренный въ дѣлахъ въ Туниссѣ, г. Лаго, прибывъ за нѣсколько дней прежде бея, отправлялся къ нему на встрѣчу въ Орлеанъ. На станціи желѣзной дороги ждали бея: старшій драгоманъ посольства, Г. Дегранжъ и адъютантъ герцога Монпансьерскаго, полковникъ Тіери, съ шестью запряженными каретами. Бей отправился тотчасъ въ Бурбонскій дворецъ, приготовленный для его помѣщенія. По прибытіи въ Бурбонскій дворецъ, бей былъ привѣтствованъ герцогомъ Монпансье. Вчера въ полдень онъ представлялся Королю. Предъ замкомъ стоялъ въ парадѣ баталіонъ пѣхоты. Бей пріѣхалъ въ замокъ въ двухъ каретахъ, запряженныхъ восемью лошадьми. Для Ибрагима Паши, во время пребыванія его здѣсь, посылались отъ двора кареты запряженныя шестью лошадьми; во всемъ прочемъ, касающемся торжественнаго пріема, соблюденъ былъ тотъ же порядокъ. Бей пробылъ въ замкѣ полчаса; навзглядъ онъ казался угрюмымъ, хотя и старался быть веселымъ. Костюмъ его и его свиты совершенно Французскаго покроя. Во время аудіенціи въ замкѣ, онъ имѣлъ на себѣ ленту Почетнаго Легіона.

— Zostającemu przy Ministeryum Sprawiedliwości, Radzcy Stanu *Karpińskiemu*, Najłaskawiéj rozkazano bydź Prezydentem Irkuckiego Rządu Gubernialnego.

— Jego Cesarska Mość Najwyżéj rozkazać raczył: Członkowie Inspektorskiego Departamentu Cywilnego Wydziału, mają nosić mundur Przybocznéj Jego Cesarskiej Mości Kancellaryi, stosownie do klass obowiązków, w etacie Departamentu oznaczonych. Wespół z tém Cesarz Jego Mość objawił wolę, ażeby kanceliści, kuryerowie i dalsi niższych rang urzędnicy tego Departamentu, nosili na surdutach i mundurach sukienne, światło-granatowe kołnierze, i takież łamowki na czapkach, z literami: J. D.

— Jego Cesarska Mość Najwyżéj rozkazać raczył: zabronić osobom prywatnym wyrabiania strzelniczéj bawełny, zastępującéj proch, ze względu na niebezpieczeństwo połączone z jéj przygotowaniem; dla czego i same nawet doświadczenia w tym przedmiocie, nie inaczéj mogą być czynione, jak z rozporządzenia Zwierzchności.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Francya.

Paryż, 25 listopada.

Onegdaj popołudniu przybył tu Bej Tunetański, drogą żelazną z Orleanu. Jeneralny Konsul francuzki i sprawujący interessa w Tunecie, P. Lagau, który na kilka dni przed Bejem przybył do Paryża, wyjeżdżał na jego spotkanie aż do Orleanu. Przy dworcu kolei żelaznéj, oczekiwali na wysokiego gościa: P. Desgranges, piérwszy tłumacz poselstwa, i Półkownik artylleryi Thiery, adjutant Xięcia Montpensier, z sześciu galowemi karetami. Bej udał się natychmiast do pałacu Elisée-Bourbon, który był przygotowany na jego przyjęcie. Zaraz za przybyciem Beja, Xiążę Montpensier powitał go w tymże pałacu; wczoraj zaś po południu, Bej był przyjmowany przez Króla w Tuilleryach. Przed zamkiem rozstawiono w paradzie batalion piechoty. Bej przybył w dwóch ośmiokonnych karetach dworskich. Podczas pobytu Ibrahima-Baszy, dwór na jego przyjęcie wysłał tylko sześcio-konne pojazdy. Zresztą, w przyjęciu zachowano tenże sam obrzęd. Ahmed bawił pół godziny w zamku. Spojrzenie miał ponure, lubo chciał koniecznie okazywać się wesołym. Krój jego munduru i towarzyszących mu oficerów jest zupełnie francuzki. Podczas przedstawienia w zamku, miał na sobie wielką wstęgę Legii Honorowéj.

ныхъ частей ввѣреннаго мнѣ Министерства, и нынѣшнія частныя распоряженія и измѣненія по отдѣльнымъ вѣтвямъ его управленія, были направлены къ одному желанному концу,—къ водворенію въ Отечествѣ нашемъ образованности, которая соотвѣтствовала бы кореннымъ условіямъ нашего гражданскаго и народнаго быта; но вмѣстѣ съ тѣмъ шла бы вровень съ образованностію общею. Мы не отвращаемъ взоровъ отъ всего прежняго и чужаго съ равнодушіемъ невозможнымъ и непозволительнымъ; однако тѣмъ пристальнѣе, тѣмъ внимательнѣе смотримъ впередъ на открывающійся намъ путь собственный, на наше будущее—самостоятельное и независимое. Это прекрасное назначеніе Русской образованности для насъ уже не тайна неразгаданная: ее постигаютъ и живо ей сочувствуютъ всѣ сословія, я сказалъ бы даже—почти всѣ возрасты. Стремленіе осуществить эту мысль возвышенную становится намъ явственнымъ, когда всмотримся ближе въ событія, коими проявляется жизнь умственная въ различныхъ слояхъ общества. Дворянскія сословія продолжаютъ доставлять Министерству способы на учрежденіе новыхъ заведеній. Число Благородныхъ Пансіоновъ при Гимназіяхъ не перестаетъ возрастать; съ умноженіемъ средствъ содержанія ихъ, совершенствуется и внутреннее ихъ устройство. Порывъ къ образованію сообщился отъ высшихъ сословій среднимъ, и даже низшимъ. Число учащихся въ Гимназіяхъ возрастаетъ съ каждымъ годомъ. Въ С. Петербургѣ оказалась надобность открыть еще одну, Пятую Гимназію. Во многихъ губернскихъ городахъ настоитъ та же потребность; но немедленное устраненіе ея встрѣчаетъ новую временную преграду въ недостаточности финансовыхъ способовъ Министерства. Въ Запад-

go zamierzonego końca,— do zaprowadzenia w ojczyznie naszéj cywilizacyi, któraby odpowiadała zasadniczym warunkom naszego cywilnego i narodowego bytu, lecz i razem szła na równi z kulturą powszechną. Od wszystkiego co dawne i obce nie odwracamy oczu z naganną obojętnością; jednakże tém pilniéj, tém uważniéj patrzymy na przód, na otwierającą się nam drogę własną, na naszę przyszłość samoistną i niezależną. Piękne to przeznaczenie kultury Rossyjskiéj nie jest już dla nas tajemnicą nieodgadnioną: rozumieją i żywo ją spółczują wszystkie stany, rzekłbym nawet, każdego wieku ludzie. Dążność do urzeczywistnienia téj wzniosłéj myśli, staje się nam jawną, skoro wejrzemy bliżéj w fakta, przez które objawia się życie umysłowe we wszystkich warstach społeczności. Stan szlachecki nie przestaje dostarczać Ministerstwu środków do zaprowadzania nowych zakładów. Liczba pensyi szlacheckich przy gimnazyach ciągle wzrasta; z pomnożeniem środków utrzymania tychże, udoskonala się i wewnętrzna ich organizacya. Popęd do oświaty przeszedł od stanów wyższych do średnich, a nawet do niższych. Liczba uczących się w gimnazyach z każdym rokiem wzrasta. W Petersburgu okazała się potrzeba otworzenia jeszcze jednego, piątego gimnazyum. W wielu miastach gubernialnych taż potrzeba czuć się daje; ale niezwłóczne jéj załatwienie napotyka dotąd tymczasową przeszkodę w niedostateczności środków finansowych Ministerstwa. W gubernijach zachodnich, gdzie umysłowe i moralne ukształcenie uczącéj się młodzi nierozłącznie zlało się z ogólnym systematem wychowania narodowego, powstają nowe wzorowe pensye dla płci żeńskiéj. Chociaż nie wszystkie te zakłady potrafiły stanąć na wyższym stopniu doskonałości; to przecież godny pochwały stan niektórych, ręczy za dalsze rozwinięcie pozostałych. W Okręgu naukowym Kijowskim, zakłady naukowe pu-

— Въ *Commerce* сообщаютъ: Чувство учтивости, расположившее лорда Норменби быть съ почтеніемъ у герцоговъ Монпансьерскаго и Жуэнвильскаго, спустя два дня послѣ оффиціальнаго представленія, возбудило противъ него, безъ сомнѣнія, большое негодованіе своего правительства. Лордъ Пальмерстонъ написалъ ко всѣмъ англійскимъ дипломатическимъ агентамъ, находящимся нынѣ въ Парижѣ, чтобы они, до новаго порядка вещей, не находились ни на одномъ изъ представленій въ Тюльери. Кажется, что эта незначительная манифестація, будетъ распространяться также и на дамъ.

— Въ Мониторѣ напечатано королевское постановленіе объ открытіи двухъ каѳедръ при отдѣленіи искуствъ: одной для преподаванія высшей геометріи, а другой математической астрономіи; первую получилъ Г. Шарль, профессоръ политехнической школы, а послѣднюю Г. Леверрье, открывшій новую планету.

— Одинъ изъ каммергеровъ Королевы Христины прибылъ въ Парижъ, и, какъ говорятъ, имѣетъ заняться приготовленіемъ покоевъ въ ея дворцѣ на Карусельской улицѣ, гдѣ Королева намѣрена провести зиму.

— Контръ-адмиралъ Трегуаръ возвратился изъ Бразиліи въ Парижъ.

26 *Ноября.*

Движенія войскъ къ Швейцарской границѣ продолжаются; второй баталіонъ 18-го легкаго пѣхотнаго полка выступилъ изъ Страсбурга къ границѣ Базельскаго Кантона. Полубаталіонъ 22-го легкаго пѣхотнаго полка двинутъ въ Алткирхъ. Войска будутъ наблюдать теперь за Базельскимъ и Бернскимъ Кантонами, также какъ за Женевскимъ и Ваадтскимъ. Многіе офицеры генеральнаго штаба выѣхали къ Швейцарской границѣ.

— Въ *Esprit public* сообщаютъ, что форты вокругъ Парижа не только уже совершенно заняты войсками, но что ихъ постоянно снабжаютъ тяжелыми орудіями и всякими военными запасами. На одномъ главномъ фортѣ, на Монъ Валеріенѣ, будутъ находиться двадцать четыре баттареи.

— Королевскимъ постановленіемъ отъ 22 го с. м. Французскій флотъ, имѣетъ состоять въ мирное время изъ 328 кораблей, т. е. 221 парусныхъ и остальныхъ пароходныхъ. Въ числѣ парусныхъ кораблей будетъ 40 линѣйныхъ, 50 фрегатовъ и 10 пароходныхъ фрегатовъ. 24 линейные корабля и 40 фрегатовъ всегда должны быть въ готовности.

— Маршалъ Бюжо, съ нѣкоторыми депутатами, прибывшими недавно въ Алжиръ, отправился 19 Ноя-

— W *Commerce* czytamy: Uczucia grzeczności, które spowodowały Lorda Normanby do złożenia uszanowania Xięstwu Montpensier i Xięciu Joinville, we dwa dni po wstrzymaniu się od urzędowéj ceremonii, ściągnęły nań bezwątpienia wielkie niezadowolenie jego rządu. Lord Palmerston napisał bowiem do wszystkich angielskich ajentów dyplomatycznych, którzy w téj chwili znajdują się w Paryżu, aby aż do nowego porządku rzeczy, nie znajdowali się na żadnych uroczystościach w Tuileryach. Zdaje się, że ta mała manifestacya rozciągać się będzie i do dam.

— *Monitor* zawiera postanowienie królewskie, tworzące dwie katedry przy wydziale umiejętności: jednę dla wyższéj geometryi, a drugą dla matematycznéj astronomii; piérwszą otrzymał P. Charles, professor przy szkole politechnicznéj, ostatnią P. Leverrier, który odkrył nową planetę.

— Jeden z Szambelanów Królowéj Krystyny przybył do Paryża, i jak mówią, ma się zająć przygotowaniem pokoi w jéj pałacu przy ulicy Courcelles, gdzie ma mieszkać przez zimę.

— Kontr-Admirał Trehouart powrócił z Brezylii do Paryża.

Dnia 26 *listopada.*

Poruszenia wojsk ku granicy Szwajcarskiéj trwają ciągle. 2-gi batalion 18-go półku piechoty wyszedł ze Strasburga na granicę Bazylejskiego Kantonu. Inny batalion 22-go półku piechoty, wysłany został do Altkirchen. Wojska te czuwać teraz mają równie nad Kantonami Bazylejskim i Berneńskim, jak nad Genewskim i Waadtlandzkim (Vaud). Wielu oficerów głównego sztabu udało się także ku granicom Szwajcarskim.

— W *Esprit public* donoszą, że warownie na około Paryża nie tylko już są osadzone wojskiem, lecz że je ciągle uzbrajają ciężkiemi działami i zaopatrują we wszelkie wojenne zapasy. Na wałach jednéj głównéj warowni, na Mont-Valerien, mają bydź ustawione 24 bateryе.

— Postanowieniem Królewskiém z d. 22-go b. m. flota franeuzka, w czasie pokoju, ma się składać z 328 okrętów, to jest: 221 żaglowych, a reszty poruszanych parą. Pomiędzy okrętami żaglowemi, ma być 40 okrętów liniowych, 50 fregat, tudzież 10 fregat parowych. W pogotowiu ma być zawsze 24 okrętów liniowych i 40 fregat.

— Marszałek Bugeaud, z kilku deputowanymi, przybyłymi niedawno do Algieru, wyjechał 19-go listopada do Bli-

---

ныхъ Губерніяхъ, гдѣ умственное и нравственное образованіе учащихся юношей почти неразрывно сплавилось уже съ общею системою Отечественнаго воспитанія, возникаютъ новые образцовые женскіе Пансіоны. Хотя не всѣ эти учрежденія успѣли стать на высшую степень совершенства; но отличное положеніе многихъ изъ нихъ ручается за дальнѣйшее развитіе остальныхъ. Въ Кіевскомъ Учебномъ Округѣ публичныя учебныя заведенія преобразуются постепенно въ *закрытыя*, и общественное воспитаніе поступаетъ подъ непосредственное наблюденіе Правительства. Общія Ученическія Квартиры пріобрѣтаютъ довѣріе родителей небогатыхъ, желающихъ доставить своимъ дѣтямъ выгоды публичнаго образованія. Въ Прибалтійскихъ Губерніяхъ успѣхи въ Отечественномъ языкѣ, упроченные прежними мѣрами, созрѣли до того, что Министерство, безъ всякаго неудобства, могло приступить къ окончательнымъ распоряженіямъ по этому предмету.

Съ того времени, какъ Вашему Императорскому Величеству угодно было включить учебную часть Царства Польскаго въ вѣдѣніе Министерства, Высочайше мнѣ ввѣреннаго, на заведенія, составляющія Варшавскій Учебный Округъ, обращены были преимущественно наблюденія мои и непрерывная попечительность Министерства. Основное устройство учебной части совершено въ предшедшіе годы; въ 1845 приступлено къ исполненію предположенія усилить въ Царствѣ Польскомъ реальное убученіе. Существо самаго дѣла, мѣстныя потребности и способы, которыми можно было располагать, налагали на Министерство обязанность вводитъ сіи измѣненія лишь постепенно: испытывая удобность новаго и неуничтожая вдругъ существующаго, но замѣняя его мало

bliczne przekształcone zostaną wkrótce na *zamknięte*, a wychowanie towarzyskie wejdzie pod bezpośredni nadzor rządu. Spólne kwatery dla uczniów zyskują zaufanie niemajętnych rodziców, pragnących zapewnić swym dzieciom korzyści wychowania publicznego. W gubernijach nadbaltyckich, postępy w języku ojczystym, ustalone poprzedniemi środkami, dojrzały o tyle, że Ministerstwo, bez wszelkiéj niestosowności, mogło przedsięwziąć ostateczne rozporządzenia w tym względzie.

Od czasu, jak Waszej Cesarskiej Mości podobało się włączyć część naukową Królestwa Polskiego pod zarząd Ministerstwa Najwyżéj mnie powierzonego, uwaga moja i nieprzerwana troskliwość Ministerstwa szczególniéj zwrócone były na zakłady Okręgu Naukowego Warszawskiego. Zasadnicza organizacya części naukowéj dokonaną została w latach zeszłych; w 1845 zaś przystąpiono do wykonania zamiaru rozszerzenia w Królestwie Polskiém edukacyi realnéj. Natura rzeczy, potrzeby miejscowe i środki, jakiemi można było rozrządzać, wkładały na Ministerstwo obowiązek wprowadzania tych zmian tylko stopniowo, doświadczając korzyści nowego, i nie niszcząc od razu istniejącego porządku, ale tylko przemieniając go powolnie i rozważnie. Oprócz przekształcenia kilku zakładów *filologicznych* na *realne*, samo już założenie nowych i środki,

бря въ Блиду, Медею, Миліану и Орлеанвиль, чтобы показать имъ поселенія. Съ запада пишутъ, что Бу Маза, когда ему не удалось возжечь святую войну въ окрестностяхъ Тлемзена, разстался съ Абдъ-эль-Кадеромъ и выступилъ къ югу. Генералъ Ламорисьеръ, снабженный инструкціями, отплылъ изъ Алжира, для выкупа плѣнныхъ.

— Въ *Semaine* пишутъ, что Абд-эль-Кадеръ отправилъ манифесты, къ Персидскому шаху, Египетскому Вице-Королю и къ Султану въ коихъ утверждаетъ, что только онъ достоинъ царствовать въ Марокко. Эмиръ получаетъ подкрѣпленія изъ Гибралтара деньгами и оружіемъ. Недавно отправлено къ нему 5,000 ружей.

— Недавно вступившая въ бракъ герцогиня Бордосская прислала маркизу Пасторе, 10,000 фр. для претерпѣвшихъ отъ разлитія рѣкъ.

— Въ Тулонской гавани находятся теперь Тунисскій пароходъ; фрегатъ и два брига, а третій бригъ вскорѣ прибудетъ, такимъ образомъ цѣлый флотъ бея сосредоточится во Франціи.

Англія

Лондонъ, 24 *Ноября*.

Извѣстно, что министръ иностранныхъ дѣлъ, лордъ Пальмерстонъ, сообщилъ недавно Оттоманской Портѣ ноту, въ которой приглашаетъ турецкое правительство къ уничтоженію невольничества въ этой странѣ. Этотъ поступокъ возбуждаетъ общее неудовольствіе, и, по мнѣнію противныхъ настоящему кабинету партій, онъ возбудитъ только къ намъ недовѣрчивость въ турецкомъ правительствѣ. Сверхъ сего, требованіе достопочтеннаго лорда происходитъ отъ недостаточнаго знанія общественныхъ отношеній въ Турціи. Слово *невольничество* не выражаетъ опредѣлительно тамошняго состоянія вещей. Довольно здѣсь упомянуть, что законъ требуетъ, чтобы Султанъ былъ женатъ на невольницѣ. Уже одно это достаточно облагороживаетъ сословіе, изъ котораго происходятъ жены и родительницы Властелиновъ. Кромѣ этого, настоящаго невольничества въ Турціи несуществуетъ, ибо никто изъ происходящихъ отъ родителей Турковъ, не можетъ быть рабомъ, и потому Турки выписываютъ Египтянъ и негровъ для домашней службы; женщина остается свободною коль скоро выходитъ за мужъ за Турка; и замужняя, при малѣйшемъ недоразумѣніи съ мужемъ вправѣ оставить его по силѣ существующаго узаконенія. Невольникъ, въ случаѣ худаго съ нимъ обращенія хозяина, можетъ во всякое время обратиться къ покровительству Кадія, который, убѣдившись въ спра-

dah, Medeah, Milianah i Orleansville, w celu pokazania im osady. Donoszą z zachodu, że Bu-Maza, gdy mu się nie udał projekt głoszenia wojny świętej w okolicy Tlemsen, rozłączył się z Abd-el-Kaderem i wyruszył na południe. Jenerał Lamoricière, opatrzony instrukcyami, wypłynął z Algieru, w celu wykupienia jeńców.

— *Semaine* donosi, że Abd-el-Kader rozesłał manifesty do Szacha Perskiego, Wice-Króla Egiptu i Sułtana, w których utrzymuje, że on tylko godzien jest panować w Maroku. Emir otrzymuje posiłki z Gibraltaru, w pieniądzach i broni. Niedawno posłano mu 5,000 strzelb.

— Nowo-zaślubiona Xiężna Bordeaux przesłała Margr. Pastoret 10,000 fr. dla zniszczonych powodzią.

— W porcie Tulońskim stoi w téj chwili, parostatek Tunetański, fregata i dwa brygi, trzeci bryg niebawem przybędzie. Cała zatém flota Beja jest we Francyi zgromadzona.

Anglia.

Londyn, 24 *listopada*.

Wiadomo, że Minister spraw zagranicznych, Lord Palmerston, przesłał niedawno Porcie Ottomańskiéj notę, wzywającą rząd turecki do zniesienia niewolnictwa w tém państwie. Czyn ten wzbudza powszechne nieukontentowanie i podług zdania przeciwnych obecnemu gabinetowi stronnictw, będzie miał jedynym skutkiem wzbudzenie ku nam nieufności w rządzie tureckim. Nadto żądanie szlach. Lorda pochodzi z niedostatecznéj znajomości stosunków społecznych w Turcyi. Wyraz *niewolnictwo* nie oddaje dokładnie tamecznego stanu rzeczy. Dość powiedzieć, że prawo zabrania wyraźnie Sułtanowi brać za żonę kobietę inną jak niewolnicę. To samo dostatecznie już uszlachetnia stan, z którego żony i matki Monarchów pochodzą. Nadto, właściwe niewolnictwo w Turcyi niema miejsca, albowiem nikt urodzony z rodziców Turków, nie może być niewolnikiem, i dla tego to Turcy sprowadzają sobie na domowników Egipcyan i Murzynów. Kobiéta niewolnica zostaje wolną przez samo małżeństwo z Turkiem, a zamężna, za najmniejszém poróżnieniem z mężem, może go prawnie opuścić. Właściwy niewolnik, źle od pana traktowany, może się w każdéj chwili udać pod opiekę Kadego, który, przekonawszy się o prawdziwości skargi, obowiązany jest wyszukać mu lepszego pana. Nota więc Lorda Palmerstona niema ani właściwego celu, ani zasady.

по малу и осмотрительно. Не взирая на преобразованіе нѣсколькихъ *филологическихъ* заведеній въ *реальныя*, учрежденіе новыхъ и мѣры, принятыя къ приготовленію Преподавателей Реальныхъ Наукъ, безъ сомнѣнія, удовлетворяютъ уже и нынѣ существеннѣйшимъ потребностямъ жителей тамошняго края въ отношеніи къ теоретическому изученію Технологіи и Агрономіи. Распространяющееся въ заведеніяхъ Царства познаніе Русскаго языка дозволило увеличить число учебныхъ предметовъ, на немъ преподаваемыхъ. Высочайше утвержденное *Положеніе о стипендіяхъ* облегчило и упрочило для молодыхъ людей Царства довершеніе ихъ образованія въ Университетахъ Имперіи. О состояніи учебныхъ заведеній Варшавскаго Округа, которыя я лично обозрѣвалъ въ бытность мою въ Царствѣ прошлаго года, я имѣлъ счастіе довести до Высочайшаго свѣдѣнія въ особомъ всеподданнѣйшемъ донесеніи моемъ.

Обращаюсь къ мѣрамъ, принятымъ Министерствомъ Народнаго Просвѣщенія къ образованію Евреевъ. Въ Губерніяхъ и Уѣздахъ, ими населенныхъ, Училищныя Коммисіи уже приступили къ дѣйствіямъ своимъ; нѣкоторыя изъ существующихъ учебныхъ заведеній преобразуются; учреждаются новыя для мальчиковъ и для дѣвочекъ; а когда источники для ихъ содержанія откроются и станутъ доставлять средства постоянныя, то можно надѣяться, что умственное возрожденіе этого племени совершится успѣшно и несомнѣнно.

Ваше Императорское Величество, повелѣвъ включить въ вѣдомство Министерства Народнаго Просвѣщенія Медицинскія Академіи въ Москвѣ и Вильнѣ, Высочайше указали на необходимость привести медицинское обученіе въ Россіи въ однообразное и

przedsięwzięte dla przygotowania professorów nauk realnych, bez wątpienia zaspokajają już i teraz istotniejsze potrzeby mieszkańców tamecznego kraju, pod względem teorytycznéj nauki Technologii i Agronomii. Rozszerzająca się w zakładach Królestwa znajomość języka Rossyjskiego, dozwoliła zwiększyć liczbę przedmiotów, w tym języku wykładanych. Najwyżéj zatwierdzona *Ustawa o stypendyach*, ułatwiła i zapewniła młodzieży Królestwa kończenie nauk w Uniwersytetach Cesarstwa. O stanie zakładów naukowych Okręgu Warszawskiego, które osobiście zwiedzałem, w czasie zeszłorocznéj bytności mojéj w Królestwie, miałem szczęście zdać sprawę w osobnym najpoddanniejszym raporcie.

Zwracam się teraz ku środkom, przedsięwziętym przez Ministerstwo Oświecenia Narodowego w celu kształcenia Żydów.

W guberniach i powiatach przez nich zamieszkanych, Kommissye Szkolne rozpoczęły już swe czynności; niektóre z istniejących zakładów naukowych reorganizują się, zakładają się nowe dla chłopców i nawet dla dziewcząt, a kiedy otworzą się źródła dla ich utrzymania, i zaczną dostarczać stałych funduszów, wtedy można spodziewać się, że umysłowe odrodzenie tego plemienia dokonaném zostanie pomyślnie i niewątpliwie.

Wasza Cesarska Mość, rozkazawszy wcielić pod zarząd Ministerstwa Oświecenia Narodowego Akademije Medyczne w Moskwie i Wilnie, Najwyżéj raczyłeś zwrócić Swą uwagę na konieczność uorganizowania jednostajnie i porządnie nauki Medycyny w Rossyi. W poprzed-

ведливости, обязанъ пріискать для него лучшаго хозяина. Слѣдовательно нота лорда Пальмерстона собственно не имѣетъ ни цѣли, ни основанія.

— Въ одной изъ здѣшнихъ утреннихъ газетъ сообщаютъ, что опытъ надъ изобрѣтеніемъ капитана Варнера, на который правительство назначило 1,300 фун. стерл., произведенъ былъ, съ самымъ лучшимъ успѣхомъ, на берегахъ Эссекскаго графства.

— Знаменитый Англійскій поэтъ, Сэръ Томасъ Муръ, все болѣе и болѣе упадаетъ въ силахъ и истощается отъ продолжительной болѣзни; ему теперь 66 лѣтъ отъ роду.

— Знаменитые англійскіе политики — слѣдующихъ лѣтъ: Герцогъ Веллингтонъ 77, лордъ Линдгурстъ 74, Даніилъ О'Коннель 72, Іосифъ Юмъ 70, лордъ Брумъ 67, сэръ Р. Пиль 58, сэръ Д. Грагамъ 54, герцогъ Ричмондъ 53, лордъ Стэнлей 46, графъ Грей, лордъ Морпетъ и лордъ Бентинкъ 44 лѣтъ отъ роду.

25 Ноября.

Въ *Times* пишутъ слѣдующее о прибытіи въ Лондонъ гр. Монтемолина: „Намъ поручено обнародовать, что гр. Монтемолинъ, или, какъ приверженцы называютъ его, Е. К. Величество, Карлосъ-Луи Король Испанскій, *de jure*, прибылъ сюда въ прошлую Субботу. Е. К. В. путешествовалъ, сохраняя строгое инкогнито, въ сопровожденіи Генерала Монтенегро и своего секретаря, Дона Ромуальда Мона. На сихъ дняхъ прибыли сюда маркизъ Вилла-Франка и герцогъ Медина-Сидонія.“ Изъ сего видно, что распространившійся прежде слухъ о прибытіи и пребываніи въ Лондонѣ графа Монтемолина, былъ ложенъ; но гдѣ онъ находился донынѣ, неизвѣстно.

— Лордъ Джонъ Россель, послѣ вторичной балотировки, избранъ ректоромъ Гласговскаго университета, и принялъ это почетное званіе.

— Въ эту ночь сгорѣлъ большой свѣчной заводъ Гг. Пальмера и комп. Потери простираются до 50,000 фунт. стерл.

— Съ 19 по 21 с. м. свирѣпствовала въ Каналѣ сильная буря. Нѣсколько кораблей погибло.

— Контръ-адмиралъ сэръ Томасъ Вайтъ, который извѣстенъ своими побѣдами на морѣ, умеръ на сихъ дняхъ.

Швейцарія.

Въ *Ober-Postamts-Zeitung* помѣщено слѣдующее письмо изъ Цюриха, отъ 5-го Ноября: „Переворотъ,

— Jeden z tutejszych porannych dzienników donosi, że doświadczenia z pociskami Kapitana Warner, na które rząd przeznaczył 1,300 f. szt. wykonane zostały przy brzegu hrabstwa Essex, i w zupełności się udały.

— Sławny poeta angielski, Sir Thomas Moore, coraz więcéj upada na siłach, dotknięty chorobą wycieńczenia. Liczy on 66 lat wieku.

— Następujący jest wiek znakomitszych polityków Anglii: Xiąże Wellington ma lat 77, Lord Lyndhurst 74, Daniel O'Connell 72, Józef Hume 70, Lord Brougham 67, Sir R. Peel 58, Sir J. Graham 54, Xiąże Richmond 53, Lord Stanley 46, Hr. Grey, Lord Morpeth i Lord Bentinck, każdy po lat 44.

Dnia 25 listopada.

Times donosi, że Hr. Montemolin przybył do Londynu dopiéro d. 22 b. m. „Jesteśmy upoważnieni (mówi ten dziennik) do doniesienia, że Hr. Montemolin, albo, jak od swoich stronników bywa nazywany, J. K. Mość Carlos Luis, *de jure* Król hiszpański, przybył zeszłéj Soboty do tutejszéj stolicy. J. K. Wysokość podróżował zachowując najściślejsze incognito, w towarzystwie Jenerała Montenegro i swego prywatnego sekretarza, Don Romualda Mon. W tych dniach przybyli tu także: Margr. Villa Franca i Xiążę Medina Sidonia.“ Z tego się okazuje, że rozgłoszone poprzednio wieści o przybyciu i przebywaniu w Londynie Hr. Montemolin, były fałszywe; lecz gdzie się dotąd znajdował, nie wiadomo.

— Lord John Russel, po powtórném głosowaniu, obrany został rektorem uniwersytetu Glasgowskiego, i przyjął ten urząd honorowy.

— Dzisiejszéj nocy spłonęła wielka fabryka świec PP. Palmer i spółki. Szkody są ocenione na 50,000 f. szt.

— Na Kanale przez trzy dni od 19-go do 21-go b. m. panowała wielka burza. Kilka okrętów zatonęło.

— Kontr-Admirał Sir Tomasz White, który się znakomicie odznaczał w wojnach morskich, umarł przed kilku dniami.

Szwajcarya.

W *Ober-Postamts-Zeitung*, umieszczono następujący list z Zurich z d. 5-go listopada: „Rewolucya, zaszła

правильное устройство. Въ прежнихъ Отчетахъ моихъ изложены были всѣ соображенія и постановленія, которыя были послѣдствіемъ исполненія воли Вашего Величества. Довершеніемъ сихъ разнородныхъ первыхъ учрежденій должны почитаться Высочайше утвержденныя въ концѣ 1845 года *Правила испытанія на медицинскія званія*.

Остается упомянуть о трудахъ и предпріятіяхъ высшихъ ученыхъ и учебныхъ заведеній, о непрерывной дѣятельности Академіи Наукъ и Университетовъ. Путешествіями для ученыхъ цѣлей, важными изданіями и дѣятельностію своею они заслужили справедливую признательность Отечества, на пользу котораго обращены занятія ихъ, и уваженіе благомыслящихъ иноземцевъ, способныхъ безпристрастно цѣнить успѣхи Наукъ и просвѣщенія.

Я не исполнилъ бы вполнѣ моей обязанности, если бы, свидѣтельствуя предъ Вашимъ Величествомъ о постоянномъ усердіи всѣхъ лицъ и вѣдомствъ Министерства, мнѣ Высочайше ввѣреннаго, къ исполненію обязанностей, возлагаемыхъ на нихъ Августѣйшею волею Вашею, умолчалъ о томъ похвальномъ стремленіи, которымъ отличается большинство юношества, стекающагося въ общественныхъ нашихъ учебныхъ заведеніяхъ. Съ какою неусыпностію сословіе учащихъ трудится надъ дѣломъ воспитанія истинно народнаго, съ такою же довѣрчивостію учащееся юношество постигаетъ обязанности свои и условія образованности основательной, къ достиженію которой щедрое Правительство открываетъ ему обширныя средства.

Подписалъ: Министръ Народнаго Просвѣщенія, *Уваровъ*.

nich sprawozdaniach moich wyłuszczone były wszelkie kombinacye i postanowienia, będące wypływem woli Waszej Cesarskiej Mości. Za uzupełnienia tych różnorodnych piérwszych urządzeń, winny być uważane *Przepisy dla examinowania na stopnie medyczne*, Najwyżéj zatwierdzone w 1845 r.

Pozostaje tu wspomnieć o pracach i przedsięwzięciach wyższych uczonych i naukowych zakładów, o nieprzerwanéj czynności Akademii Nauk i Uniwersytetów. Podróżami w celu naukowym, ważnemi wydaniami i swą czynnością, zasłużyły one na słuszną wdzięczność Ojczyzny, dla korzyści któréj pracują, oraz na szacunek dobrze myślących cudzoziemców, zdolnych bezstronnie oceniać postępy nauk i oświaty.

Nie uczyniłbym zadość méj powinności, gdybym zaświadczając przed Waszą Cesarską Mością o ciągłéj gorliwości osób i Wydziałów Ministerstwa, mnie Najwyżéj powierzonego, w wykonywaniu obowiązków, włożonych na nich przez Najwyższą wolę Waszą, zamilczał o chwalebnéj dążności, jaką się odznacza większość młodzieży, garnącéj się do spólnych naszych zakładów naukowych. Z jakiém niezmordowaniem stan nauczycielski pracuje nad dziełem prawdziwie narodowego wychowania, z takiém również zaufaniem, młodzież ucząca się wypełnia swe obowiązki i warunki istotnego ukształcenia, dla osiągnienia którego, Rząd szczodrobliwy odkrywa jéj obszerne środki.“

Podpisano: *Minister Narodowego Oświecenia* *Uwarow*.

происшедшій въ Женевѣ, имѣетъ сторону, на которую, повидимому, европейскіе журналы мало еще обращали вниманія. Большею частію почитали этотъ переворотъ дѣломъ пролетаріевъ или даже коммунистовъ. Но теперь, когда Правительство, учредившееся въ слѣдствіе переворота, показываетъ умѣренность и готовность примириться съ женевскими гражданами, которые не принимали его правилъ, начинаютъ спрашивать, не играли ль въ этой драмѣ роли *другія стихіи*? Сначала, радикалы прочихъ кантоновъ были въ восторгѣ, видя, что партія ихъ одержала столь блистательную побѣду; но потомъ они были, какъ казалось, почти изумлены умѣренностью, которую ихъ женевскіе товарищи умѣли наблюдать въ счастіи, достигнутомъ съ помощію картечи. Чтобъ объяснить себѣ это, бросимъ взглядъ на происшедшее. Ниспроверженное женевское правительство состояло преимущественно изъ весьма-богатыхъ людей, а революціонеры были большею частію бѣдняки, которымъ терять было нечего. Члены правительства не только были богаты, но и употребляли свое богатство на распространеніе *протестантскаго ученія* между жителями Женевы и народонаселеніемъ сосѣдственныхъ католическихъ земель Франціи. Напротивъ того, низшій классъ народонаселенія Женевы не только былъ бѣденъ, но и состоялъ большею частію изъ католиковъ. Въ теченіе многихъ уже лѣтъ *Société evangélique* сильно боролось съ католицизмомъ, проникавшимъ въ Женеву изъ Франціи и Савоіи. Успѣхъ былъ не маловаженъ: своими стараніями, общество основало значительное число евангелическихъ общинъ и во многихъ французскихъ городахъ, гдѣ протестантскаго богослуженія прежде никогда не было видано, находятся теперь протестантскіе молитвенные домы. Не имѣетъ ли это все великаго историческаго значенія? Не служитъ ли эта борьба продолженіемъ важнѣйшихъ битвъ, которые Женева нѣкогда имѣла за своего Кальвина, за ученіе протестантское? Не сдѣлалась ли борьба эта необходимою, чтобы область, завоеванная тогда, не была потеряна снова? Поборники католической церкви знали это очень хорошо. Мы могли бы привесть рядъ фактовъ, которыми, со стороны католиковъ, пытались увеличить народонаселеніе Женевы, исповѣдующее католическую вѣру, и доставить ему разныя преимущества въ церковномъ отношеніи. Это удалось до такой степени, что теперь католическое народонаселеніе Женевы можетъ уже, по своему числу, играть значительную ролю. Если Женеву называютъ протестантскимъ Римомъ, то, въ самомъ-дѣлѣ, было бъ немаловажнымъ подвигомъ пріобрѣсть ее для Рима католическаго. И, безъ сомнѣнія вотъ отчего происходитъ борьба и *вотъ что было главною причиною послѣдняго переворота въ Женевѣ*".

w Genewie, ma stronę, na którą, ile się zdaje, dzienniki europejskie nie wiele dotąd zwracały uwagi. Po większéj części uważano tę rewolucyą za sprawę proletaryuszów albo nawet komunistów. Ale teraz, kiedy rząd, ustanowiony w skutek rewolucyi, okazuje umiarkowanie i gotowość do pogodzenia się z obywatelami Genewskimi, którzy nie podzielali jego sposobu widzenia, wszyscy poczynają się zastanawiać, azali w tym dramacie nie działały inne żywioły? Z razu radykaliści innych kantonów nie posiadali się z radości, widząc że ich stronnictwo odniosło tak świetne zwycięztwo; ale wnet potém, jak się zdawało, byli mocno zdziwieni umiarkowaniem, jakie ich towarzysze Genewscy umieli zachować w powodzeniu, którego dopięli za pomocą kartaczów. Żeby objaśnić zagadkę, rzućmy okiem na przeszłość. Obalony rząd Genewski składał się mianowicie z nader bogatych osób, rewolucyoniści zaś byli po większéj części ludzie niemajętni, którzy nic do stracenia nie mieli. Z drugiéj strony, członkowie dawnego rządu, nie dość na tém że byli bogaci, lecz używali swoich dostatków na upowszechnienie wyznania protestanckiego pomiędzy mieszkańcami Genewy, tudzież pomiędzy ludnością sąsiednich katolickich okręgów Francyi; przeciwnie zaś niższa klassa ludności Genewskiéj, nie tylko była uboga, ale też składała się po większéj części z Katolików. Od wielu już lat Towarzystwo Ewangieliczne *(Société Evangélique)* musiało silnie walczyć z katolicyzmem, wciskającym się do Genewy z Francyi i Sabaudyi. Powodzenie tego towarzystwa było znakomite: za pomocą usilnych starań, zaprowadziło znaczną ilość gmin ewangielicznych, tak, że w wielu miastach francuzkich, gdzie przedtém nigdy nie było widać protestanckiego nabożeństwa, dzisiaj znajdują się protestanckie domy modlitwy. Czyliż to wszystko nie zawiera w sobie wielkiego historycznego znaczenia? Nie jest-że dzisiejsza walka dalszym ciągiem ważniejszych zapasów, które kiedyś Genewa toczyła za swego Kalwina, za tryumf protestantyzmu? Azaliż ta walka nie stała się jakby konieczną, aby zdobyte naówczas stanowisko nie zostało dziś znowu stracone? Zwolennicy kościoła katolickiego wiedzieli o tém bardzo dobrze. Moglibyśmy tu wyliczyć długi szereg usiłowań, za pomocą których Katolicy starali się powiększyć ludność katolicką Genewy i wyjednać dla niéj różne przywileje we względzie kościelnym. To się im powiodło do tego stopnia, że dzisiaj ludność katolicka Genewy, może już, przez swoją ilość, grać znakomitą rolę. Jeśli Genewę nazywają Rzymem protestanckim, tedy łatwo jest pojąć, iż nie małą byłoby rzeczą, pozyskać ją dla katolickiego Rzymu. I oto jest bezwątpienia, o co toczy się walka, i *co było główną przyczyną ostatniéj rewolucyi w Genewie*."

Италія.

Римъ, 9 Ноября.

Вчерашній день былъ однимъ изъ прекрасныхъ и великолѣпныхъ торжественныхъ дней, которые съ времени восшествія на престолъ Пія IX, образуютъ какъ бы драгоцѣнныя кольца въ безконечней цѣпи любви, соединяющей его съ народомъ. Вотъ подробности сего торжества, сообщенныя очевиднымъ свидѣтелемъ французскому журналу *L'Ami de la Religion.*

„На внѣшней сторонѣ Базилики св. Іоанна Латеранскаго, красуется надпись: „*Sacrosancta Lateranensis ecclesia, omnium urbis et orbis ecclesiarum mater et caput.*" (Святая Латераненская церковь, мать и глава церквей всѣхъ городовъ и міра). На основаніи сей надписи, каждый новый Папа, занявшій апостолическій престолъ, обязанъ вступить во владѣніе онымъ непремѣнно только въ древней Латеранской Базилицѣ. Обрядъ сей можетъ быть совершенъ тройкимъ образомъ: торжественно, полупублично, или совершенно частно.

Въ средніе вѣка, во время торжества Церкви и Римскаго двора, употребляемъ былъ только первый способъ празднованія, и сохранившіяся въ лѣтописяхъ описанія, удивляютъ великолѣпіемъ и роскошію. Но со времени Льва X, который въ послѣдній разъ, въ 1513 году, обрядъ сей совершилъ, преемники его приняли порядокъ празднованія полупубличный, а три послѣдніе Папы совершили сей актъ совершенно частно. Нынѣ Пій

Włochy.

Rzym, 9 listopada.

Dzień wczorajszy był jednym z najpiękniejszych i najwznioślejszych ze wszystkich dni uroczystych, które od chwili wstąpienia na tron Piusa IX, tworzą jakby kosztowne ogniwa, w nieprzerwanym łańcuchu miłości, który Go łączy z narodem. Oto są szczegóły téj uroczystości, udzielone przez naocznego świadka francuzkiemu dziennikowi *L'Ami de la Religion.*

„Po nad wystawą Bazyliki św. Jana Laterańskiego, jaśnieje złotemi literami napis: „*Sacrosancta Lateranensis ecclesia, omnium urbis et orbis ecclesiarum mater et caput.*" (Św. Lateraneński Kościoł, wszystkich miasta i świata kościołów matka i głowa). Na mocy tego to chwalebnego tytułu, każdy nowy Papież, wyniesiony na stolicę Apostolską, obowiązany jest objąć ją w posiadanie, nie gdzie indziéj, jak w starożytnéj Bazylice Lateraneńskiéj. Obrzęd ten wszakże może się odbyć trzema sposobami: uroczyście, na wpół publicznie, albo też całkiem prywatnie.

„W wiekach średnich, za czasów całéj świetności Kościoła i dworu Rzymskiego, sposób piérwszy był jedynie w użyciu, a zachowane w dziejach jego opisy, zadziwiają okazałością i przepychem. Od czasu atoli Leona X, który po raz ostatni w roku 1513 obrzędu tego tym sposobem dopełnił, następcy jego przyjęli formę na wpół publiczną, a trzéj ostatni Papieże, odbyli go całkiem prywatnie. Obecnie Pius IX wznowił formę na wpół publiczną, użytą raz ostatni za Piusa VII, podług któréj, nie mówiąc

IX возобновилъ обрядъ полупубличный, употреблявый въ послѣдній разъ Піемъ VII, по коему, не говоря уже о другихъ ограниченіяхъ торжественнаго обряда, Папа и Кардиналы отправляются въ церковь въ экипажахъ, и только Прелаты и Монсиньоры сопровождаютъ свиту верхомъ. Не смотря на то, совершенное вчера торжество, принадлежитъ къ блистательнѣйшимъ, какихъ Римъ когда либо былъ свидѣтелемъ.

„Въ самый полдень, пушечные залпы изъ замка св. Ангела возвѣстили выходъ свиты изъ дворца на Монте-Кавалло. Радостныя и восторженныя восклицанія народа, слившагося въ одну массу отъ воротъ сказаннаго дворца до преддверія Латеранской Базилики, раздались въ отвѣтъ сему возвѣщенію, а колокольный звонъ всѣхъ церквей города, гармонически огласилъ воздухъ. При знакахъ общей радости, свита выступила изъ дворцовыхъ воротъ и началось шествіе по улицамъ. Ей предшествовалъ эскадронъ конницы и рота швейцарской пѣхоты, въ костюмахъ среднихъ вѣковъ. За симъ слѣдовали длиннымъ рядомъ каммергеры (*C meriєri*), старшіе напереди, въ парадныхъ костюмахъ, верхомъ. Римскій Губернаторъ, также верхомъ, имѣя позади несшаго св. Крестъ, предшествовалъ непосредственно экипажу Его Святѣйшества, запряженному шестью бѣлыми лошадьми, и окруженному шталмейстерами и отрядомъ швейц ской гвардіи. За экипажемъ шесть гайдуковъ нёсли папскую лектику. Далѣе, подъ предводительствомъ Мажордома, верхомъ, слѣдовали то же верхомъ епископы и знатнѣйшіе Прелаты въ парадныхъ костюмахъ. Лошади въ богатой збруѣ темнаго цвѣта, ведены были каждая двумя стремянными, въ парадной ливреѣ. Высшіе офицеры Пап каго двора и войскъ разнаго оружія, слѣдовали за ними, въ челѣ дворянской гвардіи, за которою эскадронъ конныхъ гренадеръ, заключалъ эту великолѣпную свиту, шествіе коей изъ Квиринала въ Латеранскую Базилику продолжалось почти полтара часа. Кардиналы прежде, каждый особо, отправились въ этомъ же храмъ. На улиц хъ и площадяхъ, чрезъ которыя слѣдовала свита, всѣ окна, и галлереи устроенныя для зрителей, украшены были коврами, цвѣтами и знаменами папскихъ цвѣтовъ. Преимущественно обращалъ на себя вниманіе вновь построенный и въ первый разъ открытый музей римскихъ древностей, зн менитаго Ах р олога Кампана, на улицѣ св. Іоанна, на внѣшней сторонѣ коего стояла исполинская статуя, представляющ я Римъ съ надписью: Roma Resurges. Церковь св. Іоанна была великолѣпнѣйшимъ образомъ украшена снаружи и внутри. У входа портика, римскій сенаторъ, герцогъ Орсини, привѣтствовалъ Его Святѣйшество рѣчью на Латинскомъ языкѣ, въ коей отъ имени римскаго народа, изъявилъ ему чувства преданности и повиновенія. Въ нѣсколькихъ шагахъ по зади его, на лѣствицѣ, стоялъ капитулъ св. Іоанна Латеранскаго, а въ головѣ его кардиналъ Барберини. Оберъ-священникъ Базилики поднесъ Папѣ крестъ, къ которому Его Святѣйшество приложился на колѣняхъ. Во время сего обряда духовенство пѣло гимнъ: *Ecce Sacerdos magnus* и т. д. Въ самомъ портикѣ, передъ запертыми дверьми базилики, воздвигнутъ былъ престолъ, около коего стояли прежде уже собравшіеся кардиналы, дипломатическій корпусъ и знатнѣйшіе римскіе вельможи. Когда Папа возсѣлъ на престолъ, тогда кардиналъ Барберини, подалъ ему, на золотомъ блюдѣ, ключи Базилики, а капитулъ ея и доховенство допущены были къ цѣлованію ноги Его Святѣйшества. Послѣ сего отперты были большія двери церкви, и Папу внесли въ нее на престолѣ; кардиналъ деканъ св. Коллегіи поднесъ ему ѳиміамъ и святую воду, а хоръ пѣвчихъ папской капели запѣлъ *Te Deum*. Ходъ пріостановился сначала передъ олтаремъ Святыхъ Даровъ, гдѣ Папа сошедши съ престола, долго молился на колѣняхъ, а за симъ предъ гробницею, въ коей покоятся главы Святыхъ Апостоловъ Петра и Павла. Послѣ поклоненія этимъ мощамъ, Папа возсѣлъ на престолъ, воздвигнутый по серединѣ Базилики, гдѣ принималъ поклоненіе кардиналовъ; за симъ Его Святѣйшество отправился къ главному олтарю, для обычнаго при семъ торжествѣ пожертвованія, нѣсколькихъ золотыхъ монетъ въ шелковомъ кашелькѣ. Здѣсь Пій IX явилъ новую щедрость, пожертвовавъ церкви сумму въ 4,000 піастровъ (около 5,500 руб. сер.) и сосудъ изъ литаго золота. Благословивъ находившееся въ церкви собраніе и сѣвъ на престольномъ

o innych ograniczeniach formy uroczystéj, sam Papież i Kardynałowie udają się do Kościoła w powozach, a tylko Prałaci i Monsignorowie towarzyszą orszakowi konno. Mimo to, odbyta wczoraj uroczystość, należy do najświetniejszych, jakich Rzym kiedykolwiek był świadkiem.

„O samym południu, salwa z dział na zamku św. Anioła, ogłosiła wyjście orszaku z pałacu na Monte-Cavallo. Okrzyk radości i uniesienia ludu, zbitego w jedną massę od bram rzeczonego pałacu aż do przysionka Bazyliki Lateraneńskiéj, odpowiedział pożądanemu hasłu, a dzwięk dzwonów ze wszystkich kościołów miasta, harmonijnie napełnił powietrze. Śród tych różnych odgłosów wesela, orszak wystąpił z pałacowéj bramy i zaczął się rozwijać w ulicach. Poprzedzał go szwadron jazdy i oddział szwajcarskiéj piechoty, w średnio-wiecznych malowniczych ubiorach. Za nim następował długim rzędem, Szambelani (Camerieri), podług stopnia godności, w ubiorach obrzędowych, na koniach. Gubernator Rzymu, także konno, mając za sobą niosącego krzyż, poprzedzał bezpośrednio powóz Ojca św. zaprzężony sześcią białemi końmi, i otoczony przez koniuszych i oddział gwardyi szwajcarskiéj. Za powozem, sześciu hajduków niosło lektykę Papiezką. Daléj, pod przewodnictwem Majordoma, na koniu, następowali również konno Biskupi i znakomitsi Prałaci, w strojach obrzędnych. Konie w bogatych rzędach, koloru fioletowego, prowadzone były każdy przez dwóch masztalerzy, w liberyi galowéj. Wyżsi oficerowie dworu Papiezkiego, oraz wojsk różnéj broni, szli za nimi na czele gwardyi szlacheckiéj, za którą następujący szwadron grenadyerów konnych, zamykał świetny ten orszak, którego pochód z Kwirynału do Bazyliki Lateraneńskiéj trwał blizko półtory godziny. Kardynałowie przodem, każdy z osobna, udali się do tejże świątyni. Na ulicach i placach, którędy orszak przechodził, wszystkie okna, krużganki i galerye wzniesione dla widzów, ozdobione były kobiercami, kwiatami i chorągwiami w kolorach Papiezkich. Nadewszystko ściągało uwagę nowo wybudowane i w tym dniu po raz piérwszy odkryte Muzeum starożytności Rzymskich, sławnego archeologa *Campan*, na ulicy św. Jana, nad którego wystawą stała wzniesiona olbrzymia statua, wyobrażająca Rzym, z podpisem: Roma Resurges. Sam kościoł św. Jana ubrany był najwspanialéj zewnątrz i wewnątrz. U wschodów portyku, Senator Rzymski, Xiąże *Orsini*, powitał Ojca św., mową łacińską, w któréj, w imieniu ludu Rzymskiego, złożył mu hołd wierności i posłuszeństwa. O kilka kroków za nim, na wschodach, stała zebrana Kapituła św. Jana Laterańskiego, a na jéj czele Kardynał *Barberini*, Arcy-Kapłan Bazyliki, podał Papieżowi do ucałowania krzyż, ktory Pius IX na kolanach ucałował. Podczas tego obrzędu, duchowieństwo śpiewało hymn: *Ecce Sacerdos magnus* etc. W samym portyku, przed zamkniętemi drzwiami bazyliki, wzniesiony był tron, około którego stali zgromadzeni już wprzód Kardynałowie, Ciało Dyplomatyczne i znakomitsi panowie Rzymscy. Gdy Papież zasiadł na tronie, Kardynał Barberini podał mu na złotéj tacy klucze Bazyliki, a Kapituła jéj i duchowieństwo przypuszczeni byli do ucałowania stóp Ojca św. Za otworzeniem wielkich podwojów świątyni, Papież wniesiony do niej został na tronie; Kardynał-Dziekan św. Kollegium, podał mu kadzidło i wodę święconą, a chór śpiewaków kaplicy Pap ezkiéj zaintonował uroczyste *Te Deum*. Processya zatrzymała się naprzód przed ołtarzem Najświętszego Sakramentu, gdzie Papież, zstąpiwszy z tronu, długo na kolanach się modlił; a następnie przed grobowcem, gdzie są złożone głowy ŚŚ. Apostołów Piotra i Pawła. Po oddaniu czci tym wielkim relikwiom, Papież zasiadł na tronie, w środku Bazyliki wzniesionym, gdzie hołd Kardynałów odbierał; poczém udał się do wielkiego ołtarza, dla złożenia zwykłéj przy tym obrzędzie ofiary, pewnéj liczby sztuk złota w worku jedwabnym. Szczodrobliwość Piusa IX okazała się nadto przy téj okoliczności, ofiarując Kościołowi summę 4,000 piastrów (około 5,500 r. sr) i kielich z lanego złota. Po udzieleniu z ołtarza błogosławieństwa zgromadzonym w kościele, Papież zasiadłszy na przenośném tronowém krześle (*Sedi*), z tyarą na skroni, poprzedzony przez Prelaturę, Biskupów, Patryarchów i Kardynałów, zaniesiony został processyonalnie do wielkiéj loży, nad krużgankiem kościoła, zkąd wyraźnym i donośnym głosem odmówiwszy słowa modlitwy, udzielił Apostolskie błogosławieństwo ludowi i miastu. Obrzęd ten, ponawiany tylokrotnie od czasu wstąpienia na tron Piusa IX, zamiast coby mógł przez to spowszednieć, przeciwnie, za każdym razem, większe zda się sprawiać wrażenie. Żadne pióro nie podoła opisać tego najwymówniejsz go milczenia,

сѣдалищѣ (*Sedia*) съ тіарою на головѣ, предшествуемый прелатами, епископами, патріархами и кардиналами, отнесенъ былъ торжественно въ большую ложу, откуда по совершеніи внятнымъ и громкимъ голосомъ молитвы, благословилъ народъ и городъ. Обрядъ сей, возобновляемый нѣсколько разъ, со времени вступленія на престолъ Пія IX, вмѣсто того чтобы лишиться своего значенія, напротивъ каждый разъ, по видимому, производитъ сильное впечатлѣніе. Никакое перо не въ состояніи изобразить той тишины, съ какою тысячи тысячъ народа, упавъ на колѣни, съ поникшимъ челомъ, принимали благословеніе верховнаго владыки; тѣмъ болѣе не достаетъ словъ для выраженія восклицаній восторга, умиленія и радости, которыя заслушая пушечную пальбу и колокольный звонъ, сопутствовали Его Святѣйшество на обратномъ шествіи въ Монте Ковалло, и не прежде умолкли, какъ по появленіи Папы снова въ большой ложѣ своего дворца, когда онъ самъ глубоко тронутый, благословилъ несмѣтныя толпы народа.“

z jakiém tysiące tysięcy ludu, upadłszy na kolana, z czołem nachyloném ku ziemi, przyjmowało błogosławieństwo Najwyższego Kapłana; a cóż dopiéro tych uniesień, tych okrzyków upojenia i radości, które od chwili ukończenia tego obrzędu, zagłuszając huk dział i dzwonów, towarzyszyły bez przerwy Ojcu św. w powrócie na Monte-Cavallo, i nie pierwéj ucichły na chwilę, aż Papież ukazał się znowu w wielkiéj loży swego pałacu, i sam głęboko wzruszony, lud powtórném błogosławieństwem pożegnał.“

Испанія.

Мадритъ, 18 *Ноября*

Завтра, по случаю дня рожденія Королевы, будутъ при дворѣ большой обѣдъ и балъ.

— Выборы членовъ въ палату депутатовъ, по повелѣнію Королевы, начнутся 6 Декабря.

— Король все болѣе и болѣе располагаетъ въ свою пользу народъ. Весьма часто, въ самомъ скромномъ костюмѣ, подъ руку съ Королевою, безъ всякой свиты, прогуливается онъ по улицамъ города, или мѣстамъ публичнаго гулянія. Во время одной изъ такихъ прогулокъ, обое вошли въ кофейню *Sligo*, и сѣвъ на сторонѣ подлѣ столика, велѣли подать какого то прохладительнаго напитка. Надобно знать, что Испанскіе кофейни постоянно наполнены тобачнымъ дымомъ; а извощики, ремесленники а другія лица низшаго класса народа, обыкновенно пребываютъ тамъ вмѣстѣ съ грандами, генералами и щегольски разряженными дамами. Королевской четы никто не замѣтилъ, и узнали объ этомъ только тогда, когда, удаляясь, король оставилъ за напитокъ золотую монету. И вчера также, по полудни, король съ королевою прогуливались по боковой аллеѣ Прадо, безъ всякой свиты; а на пути, Король, оставивъ Королеву у входа, самъ вошелъ въ одну изъ здѣшнихъ книжныхъ лавокъ, чтобы купить нѣсколько номеровъ французскаго журнала *Charivari*, въ коихъ находились колкія статьи противъ него и его семейства. Лишь только королевская чета была узнана, толпы народа окружили ее, и сопровождали до дворца при радостныхъ восклицаніяхъ.

— Письма изъ Мадрита отъ 10-го Ноября сообщаютъ, что графъ де-Томаръ (Каста Кабралъ) назначенъ португальскимъ посланникомъ въ Мадритъ.

— 9-го числа с. м., отрядъ карлистскихъ выходцевъ, состоящій изъ 47 чел. и вооруженный огнестрѣльнымъ оружіемъ, захваченъ французскими властями на самой границѣ, въ ту минуту, когда онъ хотѣлъ ворваться въ Испанію.

— Въ одной изъ газетъ увѣряютъ, что извѣстный карлистскій предводитель Тристани, поймавъ Испанскою таможенною стражею и разстрѣлянъ.

— Изъ Гаванны получено плачевное извѣстіе. Ураганъ, свирѣпствовавшій 11 Октября (въ день бракосочетанія Королевы) причинилъ такія опустошенія, что усердіе частныхъ людей не въ состояніи принести достаточной помощи. Правительство будетъ вынуждено сдѣлать для Кубы заемъ, обезпечивъ оный доходами.

Hiszpania.

Madryt, 18 *listopada.*

Jutro, jako w dzień imienin Królowéj, będzie wielki obiad i bal u dworu.

— Wybory deputowanych, według postanowienia Królowéj, odbywać się będą 6-go grudnia.

— Król zyskuje coraz większą popularność u ludu. Często bardzo, w najskromniejszym ubiorze, wziąwszy Królowę pod rękę, sam na sam, bez żadnego orszaku, przechadza się z nią po ulicach miasta, albo w miejscach przechadzek publicznych. Podczas jednéj z takich wycieczek, oboje, bardzo skromnie ubrani, weszli niedawno do kawiarni *Sligo*, i zasiadłszy na stronie przy stoliku, podać sobie kazali jakiegoś chłodzącego napoju. Trzeba wiedzieć, że kawiarnie hiszpańskie napełn one są ciągle dymem tytuniowym, a furmani, rzemieślnicy i inne osoby z niższéj klassy ludu, zwykli tam przesiadywać obok Grandów, Jenerałów i elegancko ubranych dam. Nikt nie spostrzegł pary królewskiej, aż gdy się oddaliła, zostawiwszy pieniądz złoty za użyty napój. Wczoraj także po południu przechadzał się Król z Królową, bez żadnéj świty, po bocznéj alei Prado, i po drodze, zostawiwszy Królowę przededrzwiami, wszedł sam na chwilę do jednéj z tutejszych xięgarni, dla zakupienia kilkunastu numerów francuzkiego dziennika *Charivari*, w których właśnie znajdowały się uszczypliwe artykuły przeciw osobie i rodzinie jego. Jak skoro para królewska poznaną została, tłumy ludu otoczyły ją w koło, i towarzyszyły aż do pałacu, wydając radośne okrzyki.

— Listy z Madrytu z d. 10 listopada donoszą, że Hrabia do Thomar, (Costa-Cabral) mianowany został Posłem Portugalskim w Madrycie

— Dnia 9 b. m. oddział 47 wychodzców karlistowskich, uzbrojonych bronią palną, ujęty został przez władze francuzkie nad samą granicą, w chwili, gdy do Hiszpanii wtargnąć chcieli.

— Gazeta jedna twierdzi, że znany wódz Karlistowski Tristany, pojmany został przez straż celną hiszpańską i rozstrzelany.

— Otrzymaliśmy z Hawany smutne wiadomości. Orkan, który wybuchnął 11-go października (w dniu zaślubin Królowéj) zrządził takie spustoszenia, że wszelkie ofiary prywatnych nie zdołają przynieść skutecznéj pomocy. Rząd zmuszony będzie zaciągnąć dla Kuby pożyczkę, dając w zastaw część jéj dochodów.

Къ сему Номеру Вѣстника прилагается *Программа АТЕНЕУМА на 1847 г.*

Do dzisiejszego Numeru Gazety załączony jest *Prospekt na ATHENAEUM 1847 r.*

ВИЛЬНА. въ Тип. Ѳ. Глюксберга — Печ. позвол. 3-го Декабря 1846 г. Испр. долж. Ценз. и Кав. *А. Мухинъ*.